विपत्तिष्वव्यथो दक्षो नित्यमुत्थानवान्नरः। अप्रमत्तो विनीतात्मा नित्यं भद्राणि पश्यति।
बाह्वनिवैतान्मा च्छेत्सीः पाण्डुपुत्त्रास्तथैव ते। भ्रातॄणां तद्धनार्थं वै मित्रद्रोहञ्च मा कुरु।
पाण्डोः सुतान्मा द्विषस्वेह राजंस्तथैव ते भ्रातृधनं समग्रं। मित्रद्रोहे तात महानधर्म्मः पितामहा ये तव तेऽपि तेषां।
अन्तर्व्वेद्यां दर्दद्वित्तं कामाननुभवन् प्रियान्। क्रीडन् स्त्रीभिर्न्निरातङ्कः प्रशास्य भरतर्षभ।
इतिश्री महाभारते सभापर्व्वणि द्यूतपर्व्वणि दुर्य्योधनसन्तापे त्रिपञ्चाशत्तमोऽध्यायः॥ ५३॥
॥ दुर्य्योधन उवाच॥ यस्य नास्ति निजा प्रज्ञा केवलन्तु बहुश्रुतः। न स जानाति शास्त्रार्थं दर्व्वी सूपरसानिव। १९४४
जानन् वै मोहयसि मां नावि नौरिव संयता। स्वार्थे किं नावधानं ते उताहो द्वेष्टि मां भवान्।
न सन्तीमे धार्त्तराष्ट्रा येषां त्वमनुशासिता। भविष्यमर्थमाख्यासि सर्व्वदा कृत्यमात्मनः।
परनेयोऽग्रणीर्य्यस्य स मार्गान् प्रतिमुह्यति। पन्थानमनुगच्छेयुः कथं तस्य पदानुगाः।
राजन् परिणतप्रज्ञो वृद्धसेवी जितेन्द्रियः। प्रतिपन्नान् स्वकार्य्येषु संमोहयसि नो भृशं।
लोकवृत्ताद्राजवृत्तमन्यदाहु बृहस्पतिः। तस्माद्राज्ञाऽप्रमत्तेन स्वार्थश्चिन्त्यः सदैव हि। १९५०
क्षत्रियस्य महाराज जये वृत्तिः समाहिता। स वै धर्म्मस्वधर्म्मो वा स्ववृत्तौ का परीक्षणा।
प्रकालयेद्विशः सर्व्वाः प्रतोदेनेव सारथिः। प्रत्यमित्रश्रियं दीप्तां जिघृक्षुर्भरतर्षभ।
प्रच्छन्नो वा प्रकाशो वा योगो योऽरिं प्रबाधते। तद्वै शस्त्रं शस्त्रविदां न शस्त्रं छेदनं स्मृतं।
शत्रुश्चैव हि मित्रञ्च न लेख्यं नच मात्रका। यो वै सन्तापयति यं स शत्रुः प्रोच्यते नृप।
असन्तोषः श्रियो मूलं तस्मात्तं कारयाम्यहं। समुच्छ्रये यो यतते स राजन् परमो नयः। १९५४
ममत्वं हि न कर्त्तव्यमैश्वर्य्ये वा धनेऽपि वा। पूर्व्वावाप्तं हरन्त्यन्ये राजधर्म्मं हि तं विदुः।
अद्रोहसमयं कृत्वा चिच्छेद नमुचेः शिरः। शक्रः साऽभिमता तस्य रिपौ वृत्तिः सनातनी।
द्वावेतौ ग्रसते भूमिः सर्प्पो विलशयानिव। राजानञ्चाविरोद्धारं ब्राह्मणञ्चाप्रवासिनं।
नास्ति वै जातितः शत्रुः पुरुषस्य विशाम्पते। येन साधारणी वृत्तिः स शत्रुर्न्नेतरो जनः।
शत्रुपक्षं समृध्यन्तं यो मोहात् समुपेक्षते। व्याधिराप्यायित इव तस्य मूलं छिनत्ति सः। १९६०
अल्पोऽपि ह्यरिरत्यर्थं वर्द्धमानः पराक्रमैः। वल्मीको मूलज इव ग्रसते वृक्षमन्तिकात्।
आजमीढ रिपोर्लक्ष्मीस्त्वा ते रोचिष्ट भारत। एष भारः सत्त्ववतां नयः शिरसि धिष्ठितः।
जन्मवृद्धिमिवार्थानां यो वृद्धिमभिकाङ्क्षते। एधते ज्ञातिषु स वै सद्योवृद्धिर्हि विक्रमः।
नाप्राप्य पाण्डवैश्वर्य्यं संशयो मे भविष्यति। अवाप्ते वा श्रियं तां हि शिथे वा निहतो युधि।
एतादृशस्य किं मेऽद्य जीवितेन विशाम्पते। वर्द्धन्ते पाण्डवा नित्यं वयन्त्वस्थिरवृद्धयः। १९६५
इतिश्री महाभारते सभापर्व्वणि द्यूतपर्व्वणि दुर्य्योधनसन्तापे चतुःपञ्चाशोऽध्यायः॥ ५४॥
॥ शकुनिरुवाच॥ यां त्वमेतां श्रियं दृष्ट्वा पाण्डुपुत्त्रे युधिष्ठिरे। तप्यसे तां हरिष्यामि द्यूतेन जयताम्बर।
आह्वयतां परं राजन् कुन्तीपुत्त्रो युधिष्ठिरः। अक्षान् क्षिपन्नक्षतः सन् विद्वानविदुषो जयेत्।
अक्षान् धनूंषि मे विद्धि शरानक्षांश्च भारत। अक्षाणां हृदयं मे ज्या रथं विद्धि समास्फुरं।